

œi,
PLEEGMOEDER

PLEEGZORG IN 30 + 1 GEDICHTEN

Fiet van Beek (redactie)
met illustraties van Brigida

COLOFON

Bij de productie van dit boek is gebruik gemaakt van HVO offset.

©2016, Uitgeverij Anderszins, Ermelo

©2016, gedichten: de desbetreffende dichters en/of hun rechtsopvolgers

Illustraties: Brigida

Vormgeving & lay-out: STAM grafisch ontwerp en illustraties

ISBN 978-90-814921-4-0

NUR 306/740

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt, door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever, de betreffende dichter en/of diens rechtsopvolgers.

www.uitgeverijanderszins.nl

INHOUD

Alexandra Pareira GEZOCHT 13

Alfred Valstar NAAR HUIS 14

Alice Nahon AAN TANTE MIEKE ZALIGER GEDACHTENIS 16

A.F. Troost MOZES' MOEDER 18

André van der Wal PLEEGKIND 19

A.C.W. Staring AANGEBRAND 20

Ati van Gent NIET TE BREKEN 23

Ernie Kuijer THUISNOOD 24

Fiet van Beek AFSCHIED 26

Frans Hoppenbrouwers PLEEGGEZIN 28

Geert Holterveld BEVORDERLIJK 30

Henk Fonteyn KIND PLUS 32

Henk van ter Meij ANIA 34

Ineke Thierauf MEISJE 36

Inge Lievaart ALLEEN 39

Ivon van Langen PANIEK 40

J.A. Dèr Mouw DAN LAS IK WEER VAN
'T JONGE, LELIJKE EENDJE: 43

J.C. van Schagen	BORIS	44
Kees Stip	OUDERLOZEKINDERLIEDJE	46
Koos Meinderts	ALLES IS MISSCHIEN	50
Lévi Weemoedt	WARM NEST	54
Margriet Storms	HARTENDIEF	56
Marietta Elliott-Kleerkoper	PLEEGKINDJE, 1942	58
Nel Benschop	DE PLEEGMOEDER	60
Paul van Ostaijen	DE DROOM VAN HET WEESJE	63
P.A. de Génestet	ENFANT TERRIBLE	66
Remco Campert	JANUARI 1943	68
Thenera van der Pluijm	HOUD TOCH OP MET AL DAT VRAGEN	73
Tijtske Jansen	ER WAS SNEEUWWITJE DIE ZEI	76
W. L. Penning jr.	PLEEGKROOST	82
SIRE	IEMAND BIJ WIE JE OP SCHOOT KUNT KRUIPEN.	87
Over de dichters en hun gedichten		89

VOORWOORD

Het wonen in een ander gezin is bijna even oud als de mensheid en toch altijd een bijzonder verhaal. Ik had er al veel over gelezen toen ik in 2008 de gedichten tegenkwam die Tjitske Jansen schreef over haar jeugd in pleeggezinnen. Die sloegen in als een bliksem. Als pleegmoeder was ik gewend aan informatie over pleegzorg in folders, boeken, tijdschriften, posters, radiospotjes en documentaires. Ik merkte hoe anders de zeggingskracht van poëzie is en vroeg me af: zijn er meer gedichten over dit onderwerp?

Later zat ik met Tjitske en ervaringsdeskundigen in de jury van een gedichtenwedstrijd voor pleegouders en –kinderen. We merkten dat veel inzenders hetzelfde verhaal vertelden, ongeveer in het schema van: kind zit in de narigheid > kind gaat naar pleeggezin > het gaat goed met het kind. Fijn voor die kinderen natuurlijk, maar poëtisch kon het spannender. De winnende gedichten volgden deze trits niet; zij kenmerkten zich door nieuwe beelden en eigen wendingen. Zijn er meer goede gedichten over dit onderwerp?, zo vroeg ik me af.

Pas in 2015 ging ik echt op zoek naar die gedichten. Honderden dichtbundels en vele internetpagina's later koos ik 30+1 gedichten. Het zijn gedichten van dichters die in woorden een nieuwe werkelijk-

heid hebben geschapen die tegelijkertijd bekend voorkomt. Dertig gedichten zijn door dichters geschreven, één tekst niet. Het laatste vers verdient mijns inziens wel het predicaat 'gedicht' maar kwam niet als zodanig tot stand. Het werd in 1988 gebruikt in een SIRE-campagne om pleegouders te werven.

Pleegzorg is geen moderne uitvinding. Het voorvoegsel 'pleeg-' heeft al een lange geschiedenis in de Nederlandse taal en betekent 'zorg dragen voor iemand'. Het komt voor in negentiende-eeuwse woordenboeken. Het Etymologisch woordenboek van Van Dale meldt dat het woord 'plegh-vader' al teruggevonden is in een tekst uit 1599. Ik vond oude en kersverse verzen. Dichter A.C.W. Staring werd in 1767 geboren, Thenera van der Pluijm in 1991. Tussen hen in liggen eeuwen waarin kinderen om verschillende redenen niet thuis konden blijven en bij familie of vreemden gingen wonen. Bij Inge Lievaart, Kees Stip, Paul van Ostaijen en P.A. de Génestet lezen we over zieke of overleden ouders. Marietta Elliott-Kleerkoper en Remco Campert schrijven met de Tweede Wereldoorlog als context, Henk van ter Meij met een kernramp. Problemen thuis vinden we in de verzen van Alexandra Pareira en Thenera van der Pluijm.

In mijn zoektocht naar geschikte gedichten kwam ik in contact met dichters die zelf pleegkind of pleegouder waren (geweest). Zij vertelden over hun leven en ik herkende kwesties die in meerdere gedichten voorkomen. Missen van ouders en het vanzelfsprekende thuis. Aan elkaar wennen in een pleeggezin. Onzekerheid over de toekomst. Moeilijk gedrag. Dankbaarheid tegenover pleegouders. Niet geaccepteerd worden omdat kinderloze pleegouders liever een 'eigen' kind wensten. Slechte zorg. Blijdschap als het goed gaat met een kind. Pogingen van pleegouders om echt contact te krijgen met het pleegkind.

Ja, er zijn meer goede gedichten over pleegzorg, dat was en is mijn conclusie. Ze zijn geschreven door bekende en minder bekende dichters. Achterin is over hen te lezen.

Veel mensen hebben me geholpen met het zoeken naar passende gedichten. Voor hun speurwerk bedank ik in het bijzonder Dirk Idzinga, Lindy Popma, Marloes Waltman, Martin Dirksen en Mieke van den Berg. Daarnaast Janette Reukers van Pleegzorg Nederland die vanaf het begin het streven naar dit boek waar mogelijk heeft ondersteund.

Illustratrice Brigida heeft met haar warme kleuren en treffende beelden de gedichten een extra dimensie gegeven. Ik hoop dat de volwassenen die *Oei, pleegmoeder* lezen het thuis op tafel laten liggen, zodat kinderen uit haar tekeningen kunnen kennismaken met verhalen over pleegzorg.

Toen ik mijn hoogbejaarde moeder vertelde over dit boek reciteerde zij spontaan de regel 'Heeft aangebrand ook voetjes, moeder Aagt' uit het gedicht van A.C.W. Staring. Het was de eerste dichtregel die ik uit haar mond hoorde. Ik wens iedere lezer zulke onvergetelijke zinnen toe.

Fiet van Beek,
samensteller/redacteur

Alexandra Pareira

GEZOCHT

Je zegt af en toe wat en ik
leg een puzzel van je woorden
waardoor een landschap ontstaat
van jou en mij op een weg
die gaat kruisen, dat moet een keer.

Maar waar en hoe laat?
Wat vertel je toch allemaal?
Je hoekje, je gillende moeder,
een deur die blijft slaan,
een film, waar je niet in wil spelen.

Je wordt een geheim
zonder dat je dit weet.
Misschien droomde je gewoon.
Misschien verzong je wat.
Welk woord opent zacht de weg?

Alfred Valstar

NAAR HUIS

Om terecht te komen ging je op weg,
je ouders lieten je met moeite gaan,
hebben met lede ogen daar gestaan,
op hun drempel, loslatend en gehecht;
die dag kwam dubbel op je toekomst aan,
van wat thuis was bewoog je je vandaan.
Om terecht te komen ging je op weg
door weer kind te worden van toen af aan,
op zoek naar de voor jou geknipte plek
om uit chaos aarzelend op te staan.
Zo gaat opnieuw beginnen in zijn werk:
een vreemd pad als enige in te slaan
om terecht te komen. Je ging op weg.

Alice Nahon

AAN TANTE MIEKE ZALIGER GEDACHTENIS

Een bonte bloemfontein over ons kinderjaren
is zij geweest;
Geheime kluis van troost voor al die ouder waren
naar hart en geest.

In kinderen en in bloemen zag zij Gods genade,
die waren d'eenige weelde
van heur dagen hier beneê.
Zij sprak van ieder 't goed, van geen het kwade.
Dat miek heur woning mild in wel en wee.

Zij wist de poëzie der schoone Kempenlanden,
die stond in heuren hof als rijkeladen boom.
Zij heeft zich uitgedeeld met brave, gulle handen,
vrij van schijnheiligheid
en van intentie vroom.

Toch is zij zelf een eenzaam hart gebleven
en niemand wist heur droefenis of droom.
Heer, geef dat zij na dit verborgen leven
U als vertrouweling
voor eeuwig tegenkoom.

